NOTAT

Tal, prognoser og analyser for:

Askvoll kommune

UTKAST

1. Innleiing

I arbeidet med regional planstrategi er det viktig med relevant, oppdatert og faktabasert kunnskap om viktige tema og satsingsområde for kommunen. For å kunne drive målretta samfunnsutvikling er det viktig at politikkutforminga bygger på eit godt kunnskapsgrunnlag. Kunnskapsgrunnlaget er bygd opp kring hovudutfordringane for kommunen (med utgangspunkt i utfordringane i fylket), og skal gje naudsynt grunnlag for prioriteringane i sjølve planstrategien. Vi omtalar situasjonen slik den er i dag, utviklingstrekk og utfordringar fylket står ovanfor. Vi legg vekt på å få fram kva samfunn det er sannsynleg at vi får med framskrivingar, analyse og oppsummering av mogelege strategiar ut frå utfordringane.

For dei neste åra er det peika på fire hovudutfordringar fylket vil møte:

1. Globalisering – urbanisering, av både kapital og menneskjer
2. Folketalsutviklinga, migrasjon og kvinnene si rolle i samfunnsutviklinga
3. Utvikling av kunnskapssamfunnet
4. Klimautfordringane

Utfordringane er knytt til tydelege drivkrefter lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt. Kunnskapsgrunnlaget og utfordringane viser tydeleg at fylket og kommunane står framfor store endringar dei neste 10-20 åra uansett korleis vi møter alle utfordringane.

Den mest sentrale kunnskapsleverandørene er SSB.

Prognosar og analysar tar ikkje omsyn til ei mogeleg endring i kommunestrukturen.

Dokumentet vil verte delt opp i følgjande tema som på kvar sin måte vert linka til dei 4 hovudutfordringane.

1. Innleiing
2. Demografi-Folketalsutvikling
3. Utflytting til meir sentrale strøk
4. Innvandring
5. Kvinner som flytter
6. Arbeidsplassar
7. Klima og Miljø

Analysane og dei grafiske framstillingane i kap 2 vil danna grunnlaget for dei analysane som gjerast i kapitla 3 til 6.

I Fylkesspegelen[1] finnes ytterligare statistikk på kommunenivå som kan vere brukbart i planlegningsarbeidet.

Datagrunnlag for analyse og figurane kan leverast av Fylkeskommunen på førespurnad.

[1] http://www.sfj.no/fylkesspegelen.337924.nn.html

2. Demografi -status

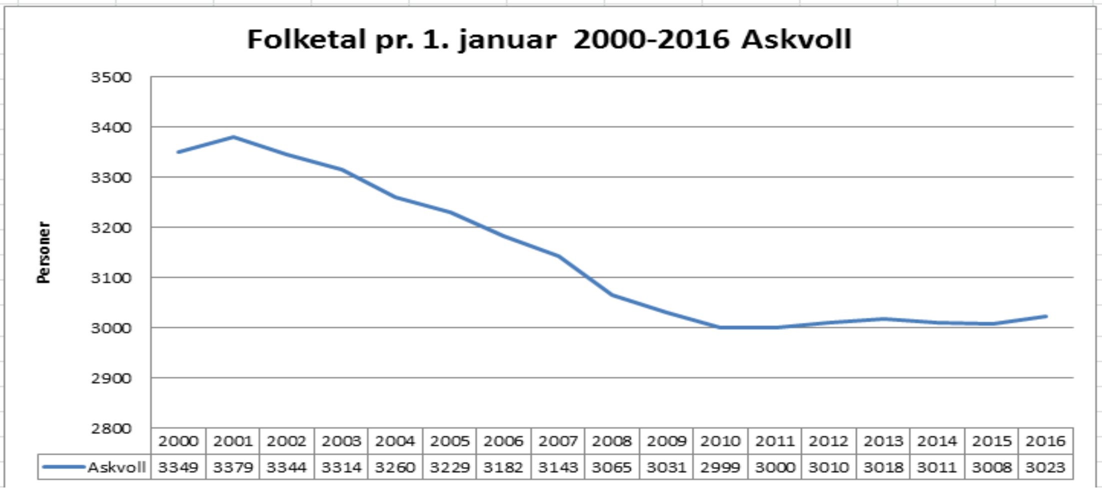

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Askvoll	3349	3379	3344	3314	3260	3229	3182	3143	3065	3031	2999	3000	3010	3018	3011	3008	3023

Fig. 2.1

Som ein kan sjå ut i frå Fig.2.1 har det i Askvoll kommune nedgang i folketalet, men med ein marginal auke det siste året. Sidan 2000 har folketalet minka med 326 personar. I Fig 2.2 kan ein sjå ein meir detaljert beskriving av endringane i frå 2008 til 2015

Folketalsutvikling

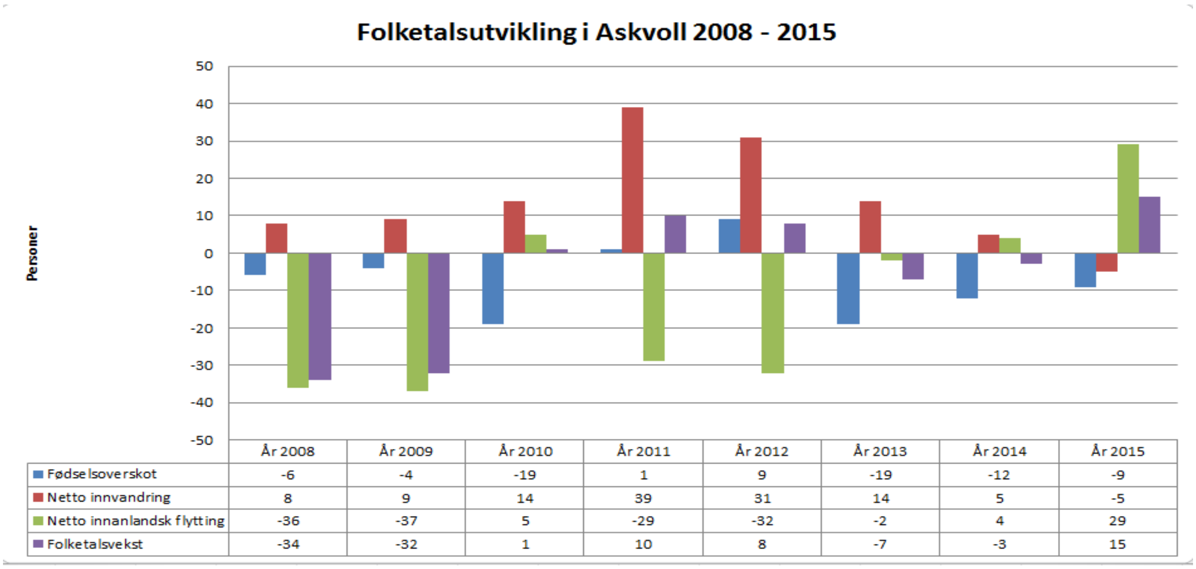

	År 2008	År 2009	År 2010	År 2011	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015
Fødselsoverskot	-6	-4	-19	1	9	-19	-12	-9
Netto innvandring	8	9	14	39	31	14	5	-5
Netto innanlandsk flytting	-36	-37	5	-29	-32	-2	4	29
Folketalsvekst	-34	-32	1	10	8	-7	-3	15

Fig. 2.2

I nesten heile perioden er tal på døde større enn tal fødde. Dette gjev eit fødselsunderskott i heile perioden. Sjølv ved innvandring er det fleire som flyttar ut enn inn i kommunen. Det kan sjå ut som at i dei 2 siste åra har vert ei bremse i innanlands utflytting, samstundes som innvandringa er redusert. Dette har bidrege til ei lita folketalsauke i 2015.

Tal innvandrarar

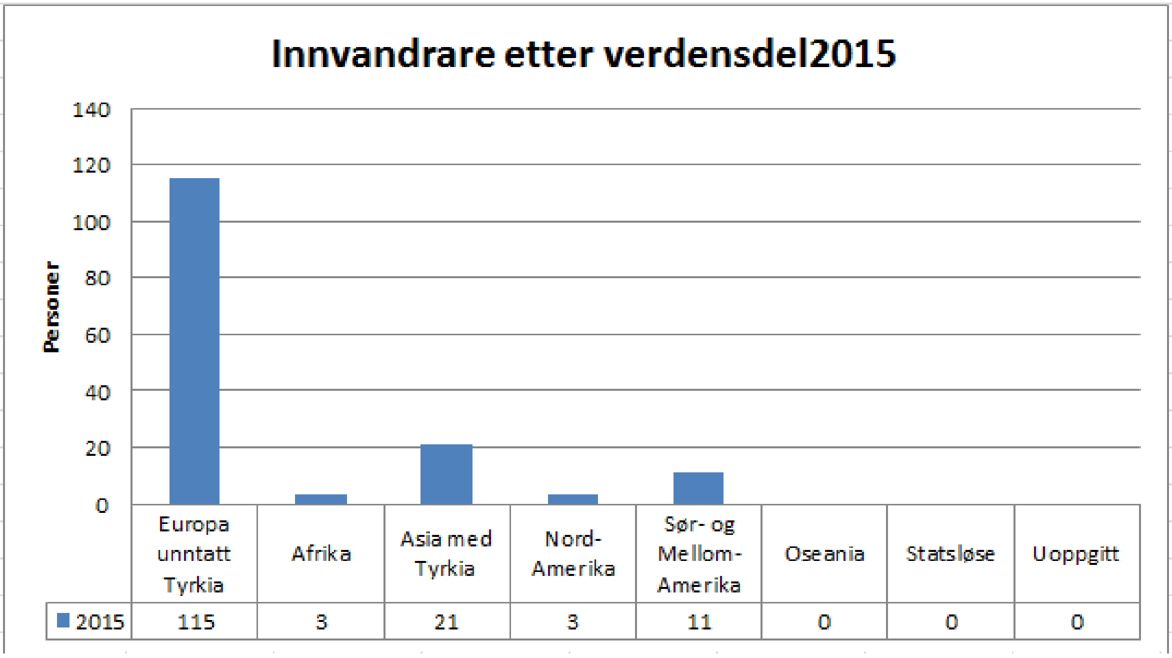

Fig. 2.3

Grafen syner at kommunen no har eit mangfald i befolkninga. Andelen innvandrarar utgjorde i 2015 om lag 5 % av befolkninga. Framleis er det arbeidsinnvandringa som er den dominerande gruppa. Tal på innvandrarar tek ikkje opp i seg asylsøkjarar sidan folketal er basert på innbyggjarar som har fått opphaldsløyve[2].

Tettbygd/spreiddbygd

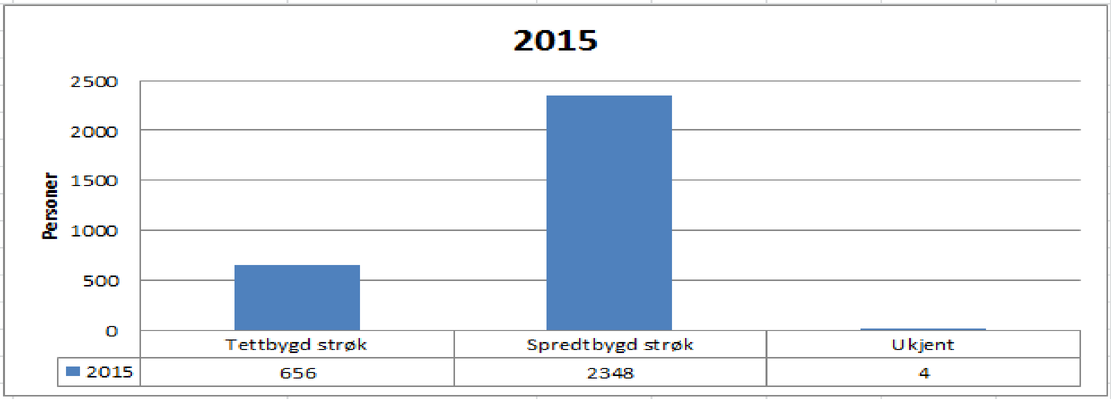

Fig 2.4

---

[2] SSB har ikkje statistikk om asylsøkarar. Det er fyrst når ein asylsøkjar får godkjent lovleg opphald i Norge, får fødselsnummer og dermed vert definert som innvandrar, at han/ho kjem i registra til SSB. Når eit stort tal asylsøkarar resulterer i lang sakshandsamingstid i UDI, kan det ta fleire år frå ein asylsøkjar kjem til Norge til han/ho gjev utslag i statistikken.

Folketalsendring framover, prognose

Før vi går inn i ei drøfting knytt til framskrivingane, er det viktig å ha med seg at dette er prognosar, og ikkje noko som er hogd i stein. Til grun for talla ligg SSBs folketalsprognosar 2015-2040 (moderat anslag).[3] Viss vi får større endringar, t.d. i innflytting og utflytting, vil dette påverke prognosane monaleg, og mindre endringar i tal fødde, levealder, inn- og utflytting vil sjølvsagt også gje mindre endringar i prognosane.

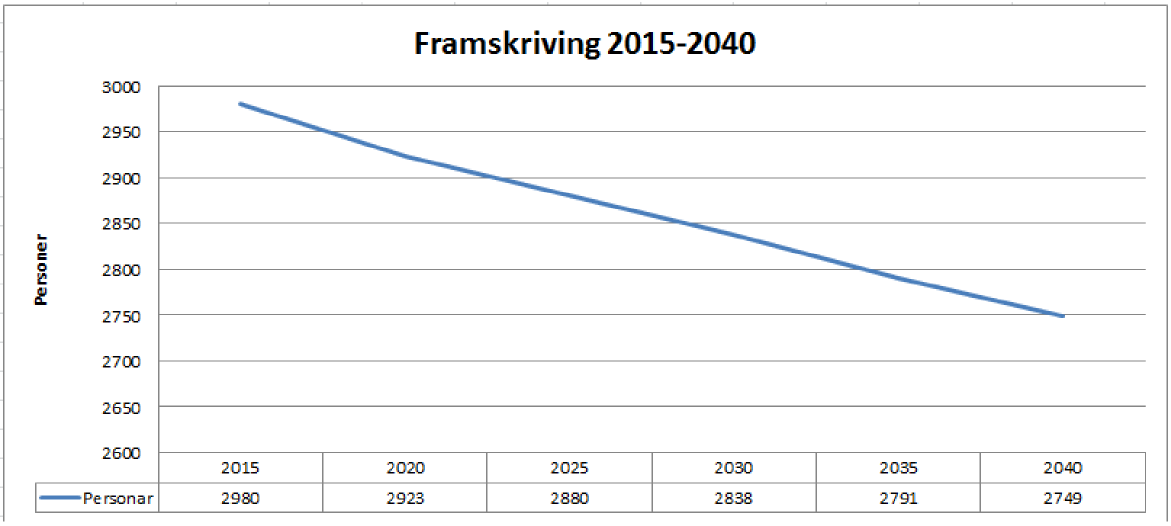

Fig. 2.4

Prognosen syner at Askvoll vil i framskrivingsperioden få ein nedgang i folketalet på 231 personar. Dette utgjer ei nedgang på om lag 8 %. Konsekvensane av dette kan være endra rammevilkår i frå staten.

[3] https://www.ssb.no/folkfram

Framskriving aldersgrupper

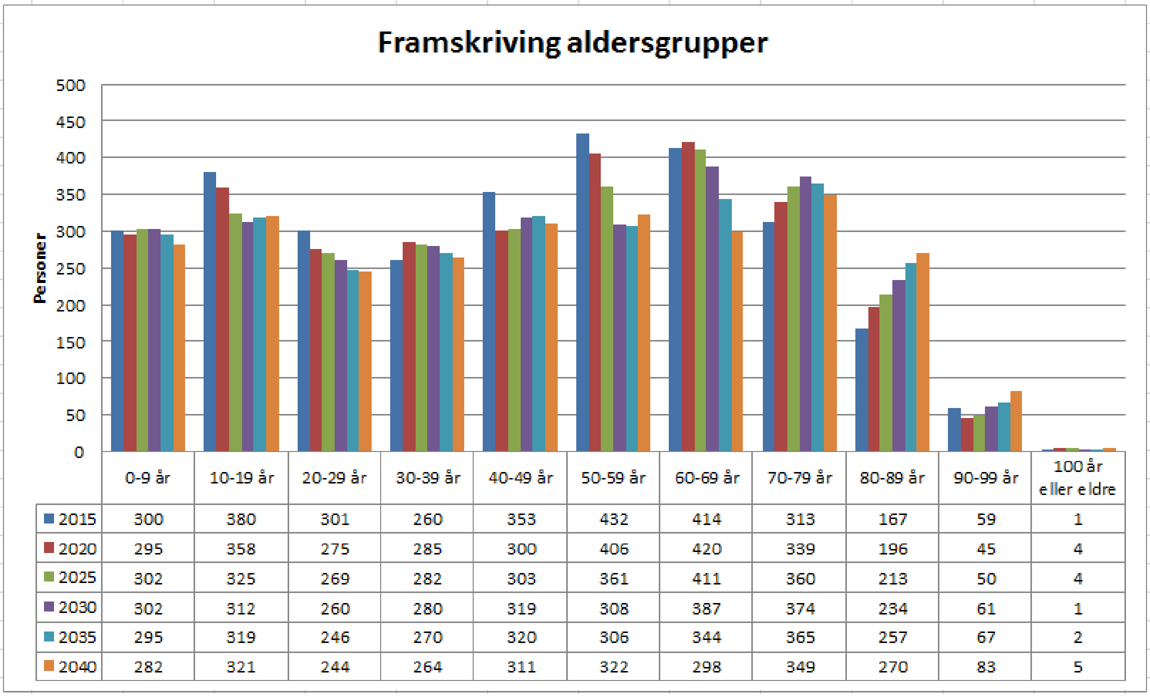

	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90-99 år	100 år eller eldre
2015	300	380	301	260	353	432	414	313	167	59	1
2020	295	358	275	285	300	406	420	339	196	45	4
2025	302	325	269	282	303	361	411	360	213	50	4
2030	302	312	260	280	319	308	387	374	234	61	1
2035	295	319	246	270	320	306	344	365	257	67	2
2040	282	321	244	264	311	322	298	349	270	83	5

Fig. 2.5

I framskrivingsperioden ser ein at det er små endringar i aldersgruppa 0-19 år. Dei største endringar vil være i aldersgruppa 20-29 år og 50-69 år. Ein vil få ei betydeleg auke i aldersgruppa +70 år. Som ein kan sjå er det ungdomen som dreg ut, anten for studiar eller jobb. I høve til helse og omsorgstenestar kan ein forvente ei potensiell auke gruppa eldre +80 på ca 25 %. Dette verkar sjølvsagt inn på samla helse og tenestebehov.

Det kan synas som om dimensjonering av barnehage og skule i 2040 vill ligge på om lag same nivå som i dag. Utfordringa for Askvoll i høve til framskrivinga i høve til framskrivinga er knytt til helse og omsorgstenesten, men også å motverke dei tendensane som ein kan sjå i høve til at folk fer i frå kommunen

Ved å bryte ned tala kan ein sjå i Fig 2.6 at det vil verte ei stabil gruppe ungar med behov for barnehage. I Fig 2.7 kan en sjå at det vil verte behov for om lag 30 færre plasser i grunnskolen.

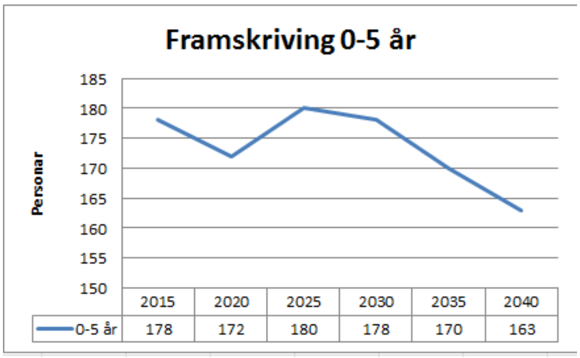

	2015	2020	2025	2030	2035	2040
0-5 år	178	172	180	178	170	163

Fig. 2.6

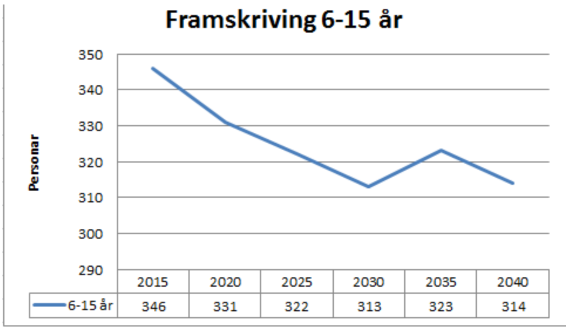

	2015	2020	2025	2030	2035	2040
6-15 år	346	331	322	313	323	314

Fig. 2.7

Blant dei yngste ser ein at den største endringa skjer i aldersgruppa 16-19 år Fig 2.8. Her vil det skje ei nedgang på ca 24% i denne gruppa. Dette er ei effekt av reduksjonen i gruppa 20-39 år. Det vil også ha verknad på elevtalet i viaregåande skule.

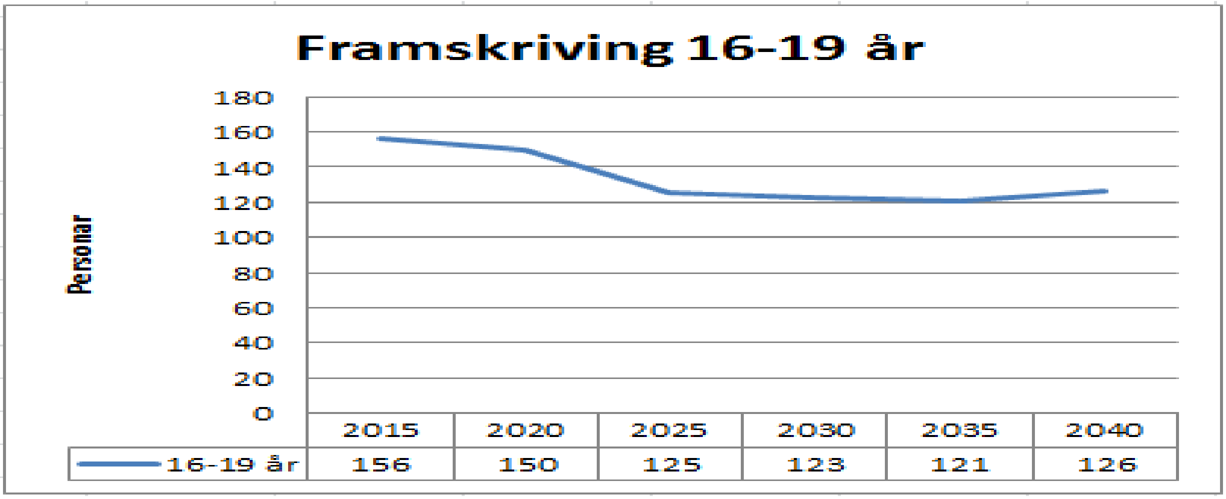

Fig. 2.8

I aldersgruppa +70 ser ein ein solid vekst Fig 2.9.

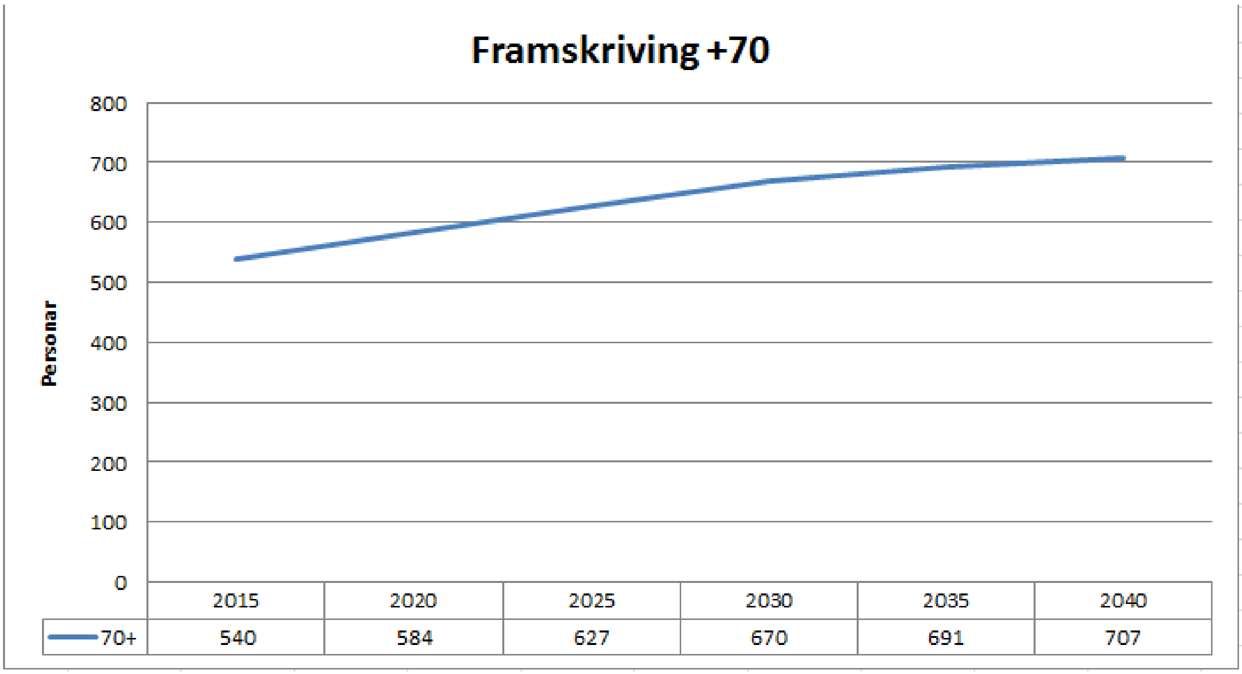

Fig. 2.9

Som ein ser vil auken i denne gruppa vere på om lag 25 %. Det vil gje kommunen store utfordringar med å rigge ei eldreomsorg som både kapasitetsmessig og kvalitetsmessig tilfredstillar krava satt av myndighetene.

Kjønnsfordeling.

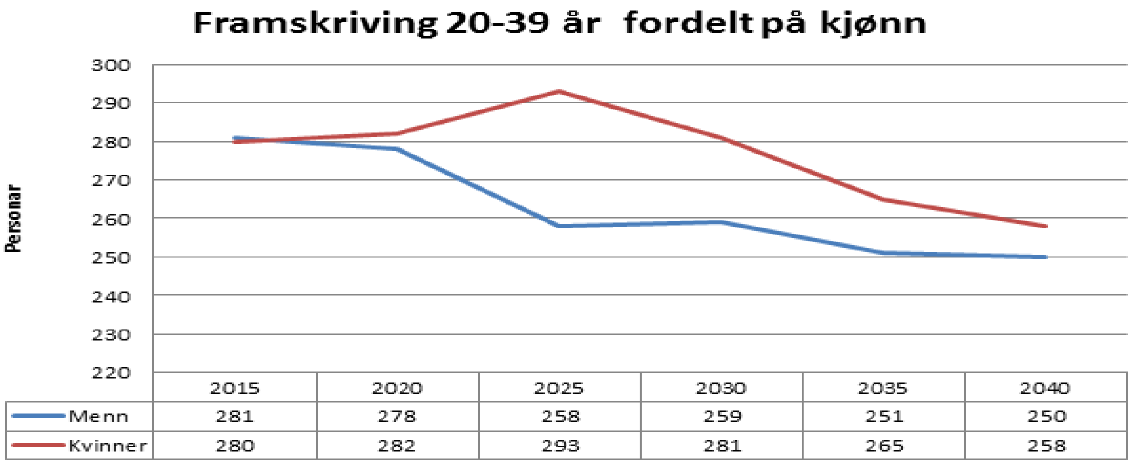

	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Menn	281	278	258	259	251	250
Kvinner	280	282	293	281	265	258

Fig. 2.10

Som i resten av fylket har også Askvoll ei utfordring i høve til kjønnsbalansen. Det spesielle her er at kommunen i motsetning til fylke som heilheit vil ha ei underskot av menn. Trøysta er at det ser ut som det vil balanserast frå no og fram til 2020 .

Levekår og livskvalitet.

Her er folkehelseprofilen i frå Helsedirektoratet og kommenterast ikkje meir førebels.

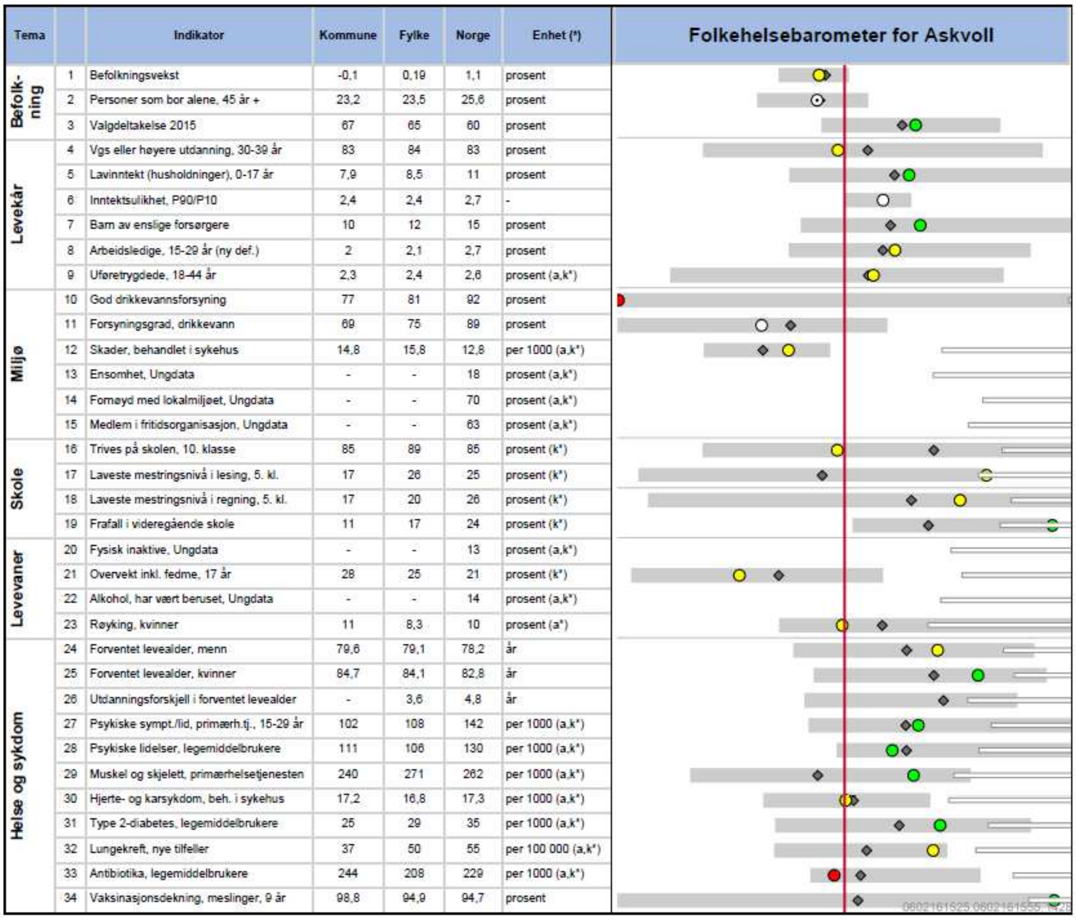

Tema		Indikator	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Askvoll
Befolk-ning	1	Befolkningsvekst	-0,1	0,19	1,1	prosent	
	2	Personer som bor alene, 45 år +	23,2	23,5	25,6	prosent	
	3	Valgdeltakelse 2015	67	65	60	prosent	
Levekår	4	Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	83	84	83	prosent	
	5	Lavinntekt (husholdninger), 0-17 år	7,9	8,5	11	prosent	
	6	Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,4	2,7	-	
	7	Barn av enslige forsørgere	10	12	15	prosent	
	8	Arbeidsledige, 15-29 år (ny def.)	2	2,1	2,7	prosent	
	9	Uføretrygdede, 18-44 år	2,3	2,4	2,6	prosent (a,k*)	
Miljø	10	God drikkevannsforsyning	77	81	92	prosent	
	11	Forsyningsgrad, drikkevann	69	75	89	prosent	
	12	Skader, behandlet i sykehus	14,8	15,8	12,8	per 1000 (a,k*)	
	13	Ensomhet, Ungdata	-	-	18	prosent (a,k*)	
	14	Fornøyd med lokalmiljøet, Ungdata	-	-	70	prosent (a,k*)	
	15	Medlem i fritidsorganisasjon, Ungdata	-	-	63	prosent (a,k*)	
Skole	16	Trives på skolen, 10. klasse	85	89	85	prosent (k*)	
	17	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	17	26	25	prosent (k*)	
	18	Laveste mestringsnivå i regning, 5. kl.	17	20	26	prosent (k*)	
	19	Frafall i videregående skole	11	17	24	prosent (k*)	
Levevaner	20	Fysisk inaktive, Ungdata	-	-	13	prosent (a,k*)	
	21	Overvekt inkl. fedme, 17 år	28	25	21	prosent (k*)	
	22	Alkohol, har vært beruset, Ungdata	-	-	14	prosent (a,k*)	
	23	Røyking, kvinner	11	8,3	10	prosent (a*)	
Helse og sykdom	24	Forventet levealder, menn	79,6	79,1	78,2	år	
	25	Forventet levealder, kvinner	84,7	84,1	82,8	år	
	26	Utdanningsforskjell i forventet levealder	-	3,6	4,8	år	
	27	Psykiske sympt./lid, primærh.tj., 15-29 år	102	108	142	per 1000 (a,k*)	
	28	Psykiske lidelser, legemiddelbrukere	111	106	130	per 1000 (a,k*)	
	29	Muskel og skjelett, primærhelsetjenesten	240	271	262	per 1000 (a,k*)	
	30	Hjerte- og karsykdom, beh. i sykehus	17,2	16,8	17,3	per 1000 (a,k*)	
	31	Type 2-diabetes, legemiddelbrukere	25	29	35	per 1000 (a,k*)	
	32	Lungekreft, nye tilfeller	37	50	55	per 100 000 (a,k*)	
	33	Antibiotika, legemiddelbrukere	244	208	229	per 1000 (a,k*)	
	34	Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	98,8	94,9	94,7	prosent	

Samandrag

Summert kan en seie at det er to hovudutfordringar for kommunen, det eine er nedgangen i folketalet i aldersgruppa 20-39 år og det andre er ei veksande eldre befolkning (Fig. 2.11)

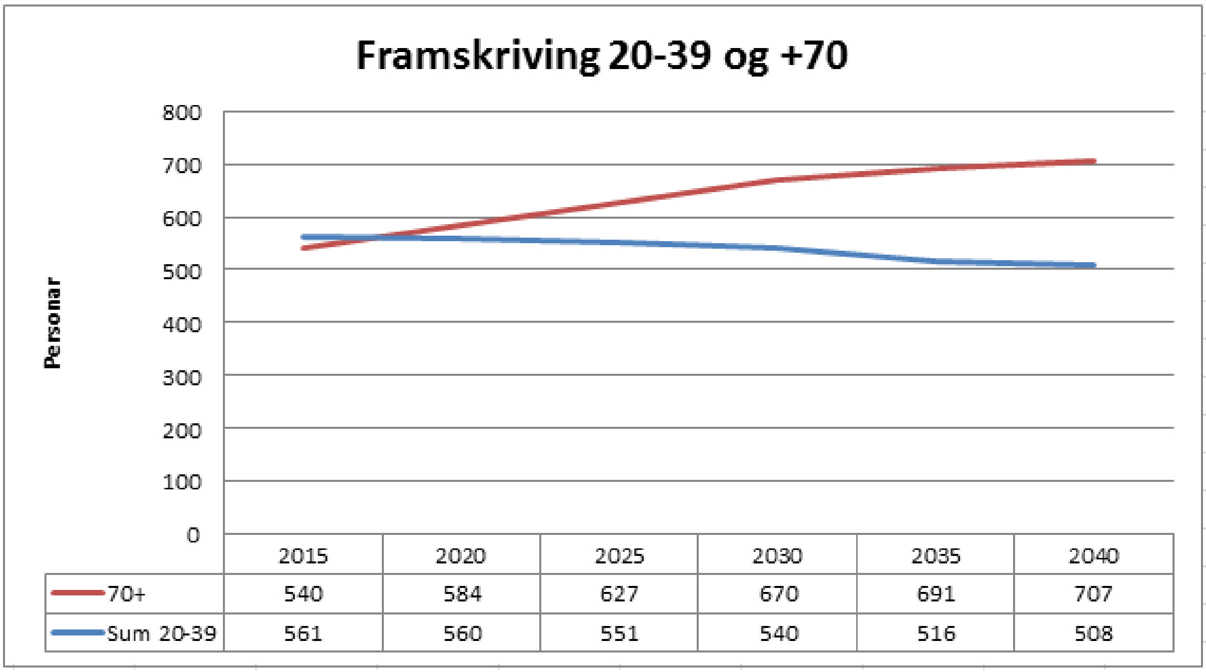

	2015	2020	2025	2030	2035	2040
70+	540	584	627	670	691	707
Sum 20-39	561	560	551	540	516	508

Fig 2.11

Prognosane syner at sjølv med ei veksande eldre befolkning er ikkje det nok til å forhindre folketalsreduksjon. Strategiane i så måte bør då vere både å redusera fråflyttinga og å planleggje korleis ein skal innrette eldreomsorga i framtida.

3. Utflytting til meir sentrale strøk

Ein stadig større del av befolkninga i fylket bur i eller nær større bysentra, og netto flyttestraumar går frå periferi til sentrum. Dette er ein langsiktig trend som skjer globalt, nasjonalt og i den enkelte kommune.

Som vi syna i kap. 2 har Askvoll som mange andre kommunar hatt ei langvarig reduksjon i folketalet, og prognosane syner at dette er ei trend som vil fortette.

Sentralisering vert ofte definert som at befolkninga over tid vert konsentrert på ein (geografisk) stad. Desse prosessane skjer lokalt, regionalt , nasjonalt og globalt. På nasjonalt nivå skjer konsentrasjonen til dei folkerike regionane, «sentrale strøk». Ved ein konsentrasjon kring sentrale strøk, vert utkantane tappa for folk og energi. Det handlar om sentrum og periferi.

Fråflytting kan og føre til ein redusert etterspurnad etter bustader i kommunen, slik at dei som skal selje sine bustader må realisere eit verditap. Kommunen kan bli sitjande med unytta infrastruktur og kapitalkostnader knytt til nedlagde bygningar og anlegg. For andre typar tenester kan befolkningsgrunnlaget verte for lågt til at tilbod kan oppretthaldast. Mange som synes at det gode livet eigentleg er på landsbygda, får dermed velferda redusert på grunn av sentraliseringa. Slike endringar vert ofte omtalt som «uttynning» av lokalsamfunnet.

I Askvoll er det fyrst og fremst ungdomen som dreg, og prognosane syner at det er den same gruppa som kommer til å flytte i framtida også. Orsaka til dette vil det bli gjort greie for nærare for i kap 5 og 6.

4. Innvandrarar

Om lag 5 % av innbyggjarane i Askvoll er innvandrarar, fyrst og fremst i frå Europa (Fig. 2.3)

Eit stadig meir fleirkulturelt Askvoll krev at kommunen lykkast med inkludering på alle nivå i samfunnet. Kommunen, NAV, lokalt næringsliv og frivillig sektor er dei som står nærast dei konkrete utfordringane.

I dette arbeidet er god språkopplæring avgjerande viktig. For flyktningane handlar det også om å bli inkludert i arbeidslivet. Felles for både arbeidsinnvandrarane og flyktningane er at dei må oppleve å vere ein del av samfunnslivet på staden dei bur.

Kultur- og fritidstilbod som legg til rette for gode møteplassar vil vere viktige bidrag i dette arbeidet. Dette gjeld også generelt for alle tilflyttarar til fylket.

Ei viktig rolle vil vere å legge til rette for eit godt samspel mellom dei aktørane som har mogelegheit til å påverke arbeidet med inkludering i positiv retning.

I følgje tal frå NAV er det stor arbeidsløyse blant innvandrarar i fylket. Tala syner at arbeidsløysa er seks gonger større enn blant etniske nordmenn. NAV kan heller ikkje sjå nokre positive utviklingstrekk framover på dette området. Informasjon både frå NAV og IMDI syner at fylket skorar lågare både i høve til norskopplæring og med busetting av flykningar, enn andre fylke. Forsking syner at ein nøkkelfaktor i høve til ei vellukka integrering er å kunne snakke norsk.

Tidlegere var innvandring fyrst og fremst eit storbyfenomen, men med auka arbeidsinnvandring har vi fått ei større regional spreiing av innvandrarar ut i distrikta. Arbeidsinnvandringa er eit resultat av utvidinga i EU i 2004 og 2007. Polakkar er saman med svenskar den største innvandrargruppa i Noreg. Arbeidsinnvandringa fører med seg folketalsauke fylket samla sett og i mange kommunar som elles ville hatt nedgang i folketalet. Grunnen er at arbeidsinnvandringa i stor grad har forsynt lokale bedrifter med arbeidskraft.

Kven blir og kven dreg

Flyktningar og deira familiar er dei som i størst grad vert buande i Norge, medan nordiske innvandrarar og personar med utdanning som innvandringsgrunn i mindre grad vert buande. Arbeidsinnvandrarar ligg omtrent midt på treet i denne samanlikninga.

I følgje Statistisk sentralbyrå flyttar flyktningar oftare frå den kommunen dei først blir busett i, til meir sentrale kommunar. Det er også mest vanleg blant innvandrarar med familie som innvandringsgrunn, blant norskfødde barn av innvandrarar, utdanningsinnvandrarar og personer utan innvandrarbakgrunn. Arbeidsinnvandrarar og nordiske innvandrarar skil seg noko ut, ved at dei ofte flyttar til mindre sentrale kommunar enn dei flytta frå.

Flyktningar og deira familiar flytta i stor grad til kommunar med andre innvandrarar med same innvandrarbakgrunn. At dei flyttar til sentrale strøk gjev positiv samanheng mellom flytting og regional sysselsettingsutvikling, i og med at dei flyttar til regionar med sterk vekst i sysselsettinga.

5. Kvinneunderskotet

Det kan sjå ut som om Askvoll ikkje vil ha eit kvinneunderskot, men tvert i mot eit underskot av menn.

6. Arbeidsplassar, sysselsetting og pendling

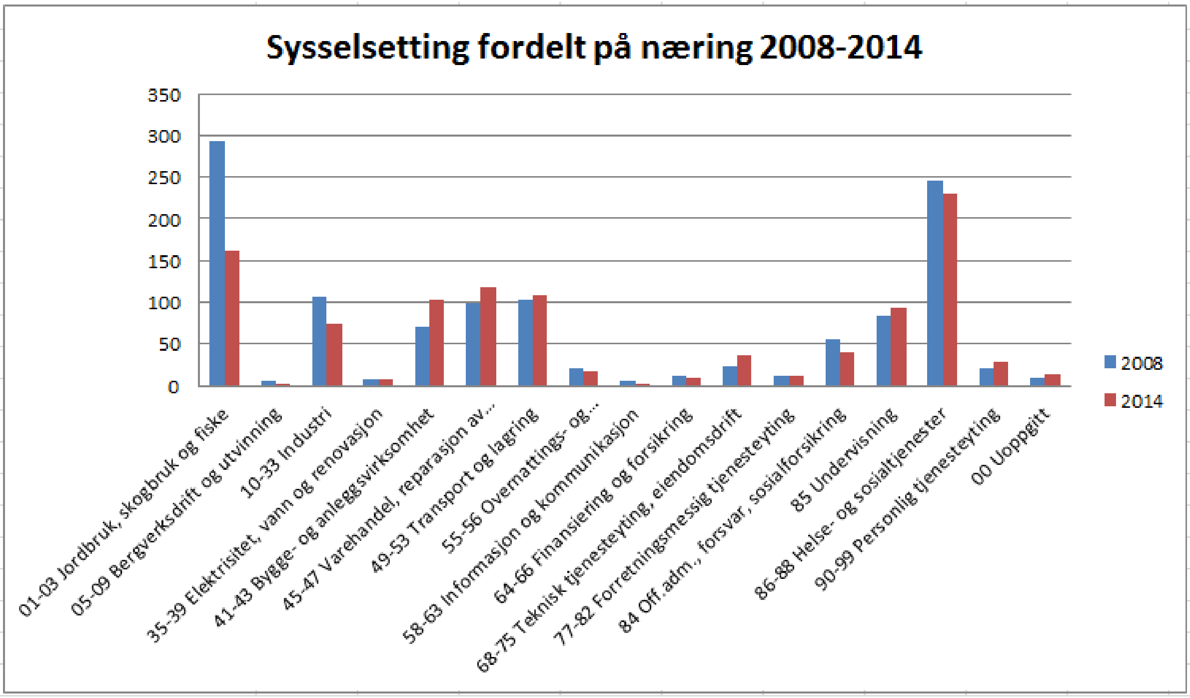

Fig 6.1

Som grafen syner har det vært ein del endringar i sysselsettinga i kommunen. Det har vert ei reduksjon på om lag 110 sysselsette til saman. Den største endringa er innafor jordbruk og jordbruksrelatert aktivitet. Dette er ei reduksjon ein kan sjå i dei fleste kommunane i fylket. Den største auka i sysselsette finn ein innafor bygg og anlegg. Totalt er andelsn sysselsette i kommunen redusert med 111 personer.

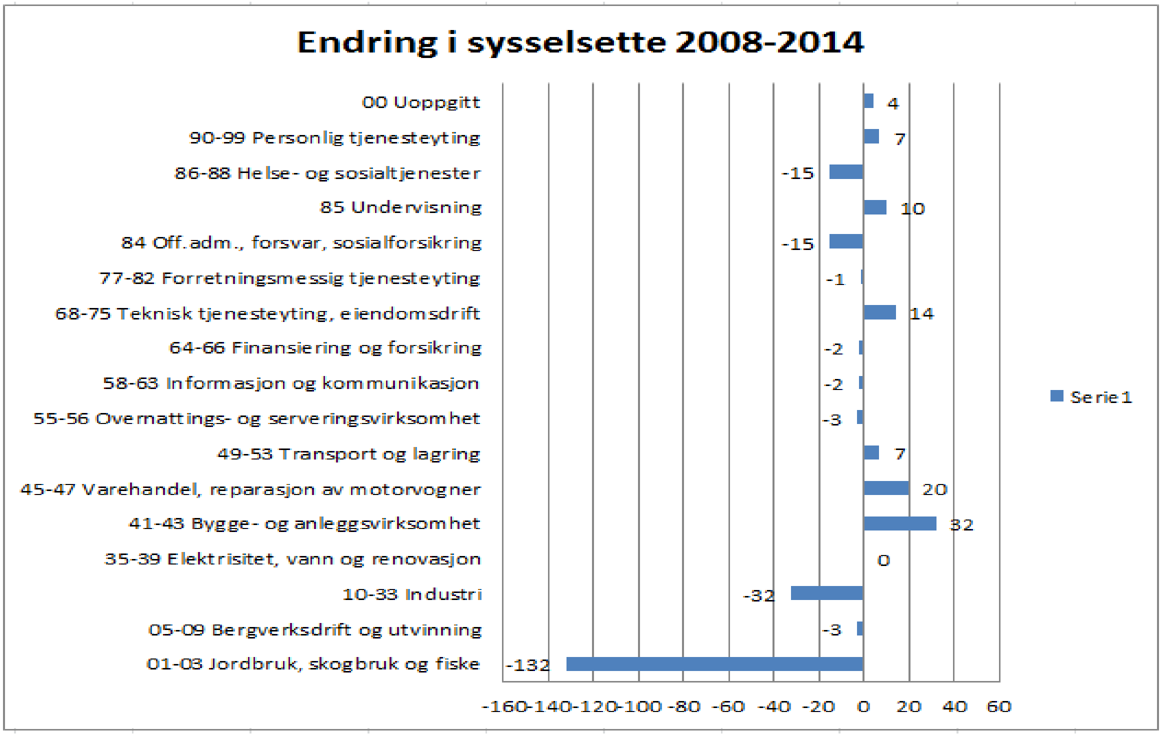

Fig. 6.2

Pendling

Pendlarar er definert som sysselsette som har arbeidsstaden sin i ein annan kommune en der dei bur. Pendling kan verte eit resultat av eit underskot på arbeidsplassar i forhold til arbeidsstyrken der dei bur.

I Askvoll kommune er det mange som pendlar ut for å jobbe, men det er også ein del som pendlar inn i kommunen. Tala syner at det er 82 personar som i 2014 pendla inn i kommunen og 437 personar som pendla ut av kommunen.

For å ta dei som pendlar inn så kommer dei frå mange plassar, bl.a i frå Østfold, Vestfold og Oslo. Dette er ikkje noko dominerande tendensar. Dei mest dominerande plassane pendlarar kommer i frå presenteras i Fig 6.3

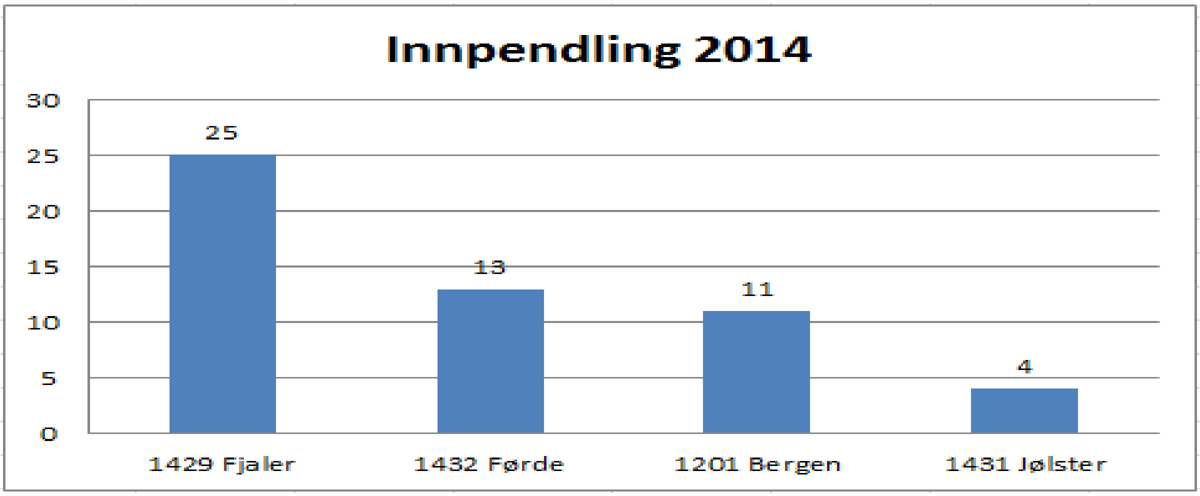

Fig. 6.3

Det er ei like stor variasjon i høve til dei som pendlar i frå kommunen. Men dei dominerande arbeidsstadene kan sjåast i Fig. 6.4

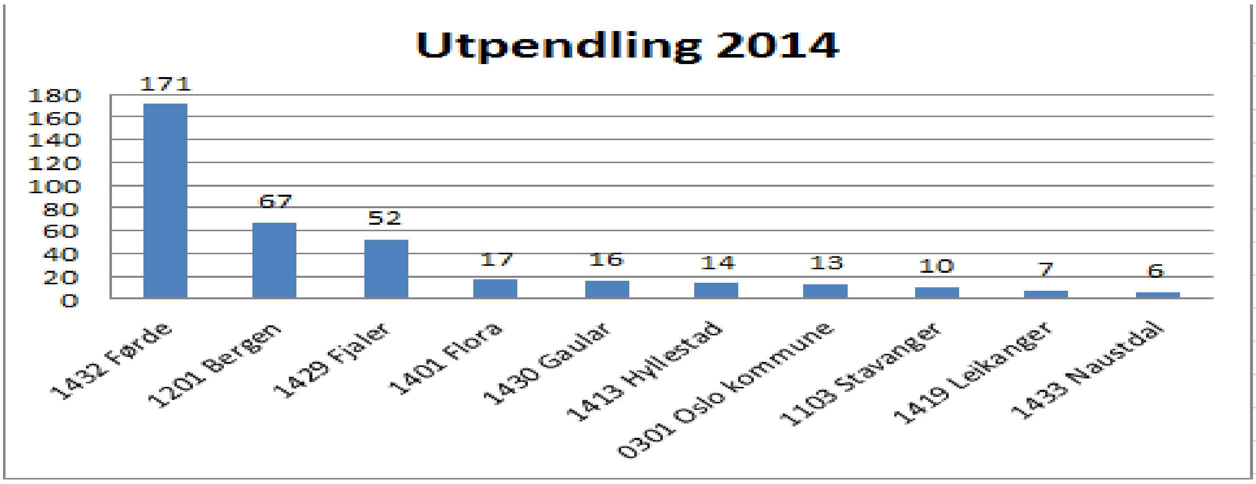

Fig. 6.4